

Յարգելի՛ հայրենակիցներ

1928 թ. Մայիսի 28-ին — պատմական այդ օրը — խռմբ մը զաղափարապաշտ հայ մտաւորականներու նախաձեռնութեամբ հիմով դրուեցաւ Համազգային Մշակութային Ընկերութեան՝ նպատակ ունենալով՝ հայապահպանութիւնը, հայ մշակոյթի պաշտպանութիւնը ու զարգացումը և ազգային ոգիով տոգորուած նոր մտաւորականութեան պատրաստութիւնը Արտահայաստանի մէջ: Համազգայինի հիմնադիրներուն մէջ էին մեծանուն գրագէտ և մանկավարժ Լեւոն Շանթ, հայ մտքի անզուգական ներկայացուցիչ Նիկոլ Աղբալեան, հանրային և պետական ակնասուրդէմբ բոժիճ Համա Օտանջանեան, հայ մշակոյթի վաստակաւոր գործիչ Գասպար Իփէկեան և ուրիշներ: Անոնք կը զգային, թէ ինչ անաւոր վտանգ կը սպառնար տարագիր հայութեան, որ կտրուած Մար հայրենիքէն և ենթակայ օտար ազդեցութիւններու՝ դատապարտուած էր առաւելեանակա՛ն ուժեղացման ու փշոյտացման: Եւ կը գիտակցէին, թէ անհրաժեշտ է գերազանց ինքզնիք մը պաշտպան կանգնել՝ հայութեան զոյւրթեան և պատրաստել հայ լեզուով ու հայ ոգիով նոր մտաւորականութիւն:

Համազգայինի առաջին գործը եղաւ Հայ ձեմարանի բացումը 1930 թ. սկիզբը՝ Լեւոն Շանթի և Նիկոլ Աղբալեանի անօրոգիութեամբ, խիստ համեստ միջոցներով սկսուած գործ մըն էր, որ տարած էր տարի մեծցաւ ու զարգացաւ, Հաղարէ աւելի աղիկներ ու մանչեր ձեմարանի աւազանին մէջ աղիւսի դատարարութիւն ստացան և հարելի աւելի շրջանաւարտներ դուրս եկան ձեմարանէն, որոնք այսօր կը գործեն իրիւր առուցիչ ձեմարանի և ազգային վարժարաններու մէջ, իրիւր զբոլ ու լրացող, իրիւր հանրային գործիչ, իրիւր պատշենայ կամ պատառափող մարդ՝ ազգային նետաքերութեամբ և ազգային ոգիով: Համազգայինը իր հրատարակութիւններով, իր մշակութային ձեռնարկներով, դասագիրքներով, ներկայացուցներով, կրթական և դաստիարակական ձեռնարկներով, ձեմարանը իր պատրաստած մտաւորականութեամբ Արտահայաստանի հայութեան համար զարձած է մշակութային կենսական անհրաժեշտութիւն, որոնք վառ կը պահեն ազգային ոգին և հայրենիքի սէրը:

Համազգայինն ու ձեմարանը, կարելի է՝ ըսել, ծնունդ առին և անցան ու զարգացան բացառապէս անոնց հիմնադիրներու և գործակիցներու անձնուէր զոհարելութեամբ և հայ աշխատաւոր ժողովուրդի բարոյական ու նիւթական օժանդակութեամբ: Հայ ժողովուրդը բնազդաբար զգաց այս հաստատութիւններու նախախնամական զբոլ իր գոյութեան ապահովութեան և յարատեւման համար և լիուրի աշակցեցաւ անոնց: Մասնաւորապէս մեծ եղաւ Ամերիկայի մեր հայրենակիցներուն աշակցութիւնը, Հայ Օգն. Միութիւնը իր տարեկան յատկացումներով, հայրենակցականները՝ սաներ պահելով: Վերջերս Քալիֆորնիոյ Հայ կրթական Հիմնադրութիւնը, բազմաթիւ անհատ հայրենակիցներ՝ Նուէրներով կամ կտակներով, կամ Լ. Շանթի ձեռնարկած հանգանակութեան մասնակցելով՝ ապահովելին ձեմարանի գոյութիւնն ու զարգացումը: Ամերիկայէն դուրս ալ ձեմարանը նոյն շնորհ և համակցութիւն և նիւթական օժանդակութեան աւարկան եղաւ: Մասնաւորապէս պէտք է յիշել Փայանեան ազնուաւոր ջոյրերուն անունը, որոնք 20,000 անգլիական ոսկի նուէրով ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ եղբոր՝ Նշանի, հնարաւոր դարձուցին գնումը ձեմարանի ներկայ շէնքին, որուն հակաին դրոշմուած է Նշան Փայանեանի անունը: Այդ շէնքն ալ սակայն այլեւս ենդ կուգայ և այժմ իր կառուցութիւնը ցուցնելով նոր շէնք մը, որ կարելի պիտի զարմնէ յաջորդ ուսումնական տարեկիցներէն գիշերօթիկ բաժնի բացումը և աշակերտներու թուին զգալի յաւելումը:

Այս տարի կը լրանայ Համազգային Մշակութային Ընկերութեան 25-ամեակը: Յառաջիկա տարի ալ Ն. Փայանեան ձեմարանը կը գառնայ 25 տարեկան: Եւ այդ առիթ մըն է լիւս կերպով ներկայացնելու Համազգայինի և ձեմարանի 25 տարիներու ընթացքին կատարած գործն ու դերը հայութեան համար: Համազգայինի կեցր. վարչութեան որոշումով 1954 թուի առաջին կիսամեակին, բոլոր հայաւորակ երկիրներուն մէջ, Համազգային տարգաւրթեմքով լսողով պիտի տօնուի այս զոյգ հաստատութիւններուն՝ Համազգայինի և ձեմարանի 25-ամեայ յաբեւանը: Այդ նպատակով կազմուած է Յօրէինական կեցր. Յանձնախումբ մը, որուն անունով ահա կը գիմնէ հայ ժողովուրդին, ազգային ու հանրային կազմակերպութիւններուն և մարմիններուն, հայ մշակուի և բարեկամ անհատներուն աշակցելու մեղ բարոյապէս և նիւթապէս, որպէսզի յորեւան տօնուի Համազգային հանգիստութեամբ և պսակուի բարոյական ու նիւթական կատարեալ յաջողութեամբ:

Համազգային Մշակութային Ընկերութեան Եւ Նշան Փայանեան ձեմարանի
ԵՌԱՅԻԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸ